

ABONEMENT

Pour un an D. 2
Edition spéciale 500 Ptrs.

ADRESSE

“İdjtihad,, Constantinople

Téléph. St. 865
XXV ème ANNÉE
15 Fevrier. 1930

İCTİHAT

Türkçe ve Fransızca
İLMÎ, EDEBÎ, İKTİSADÎ
No: 291

ABONEMBN:

Seneliği [24 Nüsha] Türki-
ye için 21/2, hariç için 2
D. Âlâ kâğıdı 5 Liradır

İDAREHANESİ

Cıgaloğlunda İctihat Evi

Tarihi Te'sisi:
1904 — Genève
Yirmi beşinci sene
15 Şubat 1930

bilgi ve maarif isede buda ancak ilerki makalelerde vasıflarını sıraladığım bir dille yapılabileceğinden başa yine dili, "Türkçemizi geçiririz. Amma yer yüzünde konuşulan dillerin içinde bilmeceye benzeyen, ne öğrenilir ve nede öğrenilse işe yarar bir dille maarifin yayılmasına girişmekdense hiç kımıldamamak daha yollu ve daha makuldür. Bize düşen kendilerine böyle bir eylik edilmek istenilenlerin dilini, eğer yürekden isteniyorsa alıp kullanmaktır. Bu bence en yüce en büyük bir alçalıştır.

O halde şair, edib, mütefennin, hâkim bir sırada bulunmak gerekir. kendilerinde "Altruisme," denilen içtimâî sevgi tabii tekâmül edenler, öyle sanırımkı bunu sevine sevine yaparlar. Tasavvur edilsin, ne büyük bir şiidirki en yüce ediplerimiz, mütefenninlerimiz bir sırada hep birden eğilerek büyük bir hörmetle artık insan veya dil kılığından çıkmış dili kaldırıyorlar, en yüce şairlerimiz bir çobana, bir askere, bir rençbere, bir okumuşa yalnız bu dille derin duygularını anlatıyor.. [1]

Görülüyorki, Necip bey mazi gibi sırf lisani ele almış, bu sedayı atisini tehlikede gördüğü türklerin kurtulmasına, halkın ilerilemesine ve yükselmesine bir vasıta addederek, daha ilmi esaslara, daha derin hakikatlara dayanarak çıkarmıştı. Bu ses türklüğün yapma sesi değil, kendi sesi idi. Aranılan yalnız "dil," değil, kendimize, benliğimize rucu meselesi idi.

M. Faik

Tevfik Fikret

ve

Psychanalyse Tetkikleri

Dr. A. İzzeddin

Psychanalıs, eseri doğuran menabii araştıır, o menba'lardan çıkan kudret-

lerin mihanikiyeti sudurını ve bu mihanikiyetlerin eseri nasıl tekvin ettiğini izaha çalışır. Lakin müellifin ve ya eserin, edebi, fikri kıymetine karşı tamamen bi taraf daha doğrusu lakayıttır.

Esâsen Freudin de söylediği gibi son zamanlarda büyük adamlar ruhiyatı serlavhası altında yapılan neşriyata karşı karilerde gına, hatta ademi tahammül emareleri baş göstermiştir. Sebebidir şu: Evvela bir takım kimetsiz tababeti ruhiye etibbası nazarı dikkatı celp için ilmin ciddiyeti mutâdesini, tecavüz ederek ne edebi ve nede ilim olmayan sathı sözlerle sahifeler doldurmuşlardır.

Bunlar ekseriyetle tanasüli sahada işteha uyandıran halleri, istimna, marazi aşklar gibi az çok karışık mahiyette de ki vakayi misal olarak alırlar. Bazen ise tarihin gizli vekayiini izah etmek daıyesile hududı aşdıkları bile vakidir.

Misal olarak çok isim zikir edebilirim lakin yalnız bizzat gördüğüm şu vakayi zikir ile iktifa edeceğim. Villejuif de asistan bulunduğum sırada, yanında çalışdığım (Rogues de Fursac)a birgün yaşlıca bir zat müracaat etmişti. Misafiri savdıktan sonra servise mutad hilafı geç gelen üstad bir den bana dediki "demin garip bir ziya-rete mazhar oldum. Jan Jak Russonın asabi hastalığı namile bir doktor bir tez hazırlayormuş pederi benden fikir soruyor, dediğine göre Russonın bütün o garabetleri uremie den neş'et edermiş," dedi ve adeti üzre fikrimi sordu. Bende böyle bir ihtimalin kabil olduğunu lakin eldeki delailin rasanetin den şübhe ettiğimi söyledim. Cevabım benim fikrime hiçde mühtac olmayan bu maruf zatın pek hoşuna gitmişti. Lakin meselenin asıl garib kısmı şimdi başlıyor.

Bu tez neşir edildi [1] ve Sainte Anne bimarhanesinin sabık şefi genç

lil La maladie de Jean Jacques Rousseau
Dr. Elosu. bu tabib bir kadındır.

doktor G. Robenin medihkâr bir makalesine mazhar oldu! G. Robin, akliye fazla edebiyat karıştıran doktorlardan olduğundan kıymetsiz bir tezi müdafaa dan kendini kurtaramadı.

Psichographinin sevilmemesine sebep olan ikinci unsurda, müdekiklerin. "hastalık olan yerde hastalığı görmemek istemeleri ve hastalık olmayan yerdede hastalık aramalarıdır,, Mesela:

Malumdurki Nietzsche felci umumi-den olmuştur. Bu muharririn bazı taşkınca fikirleri, mübtela olduğu marazın arazındandır. Buna rağmen maruf psychanalyst ve akıl hekimi Jung, Nietzsche hakkında bir tedkik neşir etmiş olan Moebius e lüzumsuz yere hücumdan çekinmiyor, onu Nietzsche yi anlamamış olmakla ittihan ediyor!

Biraz da madaliyanın arkasına bakalım: Pariste elyevim akliyeciliğinden ziyade gazeteciliği ile yer tutmuş olan bir zat, bir zamanlar garabetleri ve ismi moda olan (Sarah Bernhardt) i tedkika kalkmış ve işe de idrar tahlilinden başlamışdı....

Doğrusu ben henüz bu iki şey arasındaki münasebeti anlamaya muvaffak olmadım.

Bunları zikirden maksadım makaledeki noktai nazarı izahdan başka şeye matuf değildir.

Ne Fikretin kıymetini, nede psychanalysi izah fikrindeyim. Yalnız Freud'un bir arzusuna teb'an elimizdeki muhtiyatı arttırmak, psychanalys mihanikiyetlerinin kabiliyeti tatbikiyesini ölçmek ve sahai şumulünü genişletmektedir.

Fikret ait olduğu muhiti içtimai ve terbiyei itibarile psychanalysin doğduğu muhitlere tamamen yabancı olduğu halde ikad ve ibda ettiği hayallere göre tamamen psychanalysin bize öğrettiği mihanikiyetlerin tahtı tesirinde olarak çalışmış, adeta klasik, bir misaldir.

Tedkiki hulasa edersek: alingan, hodpesend, müstehzi, mağrur bir seciye, derin bir narsisizm bulmuşduk. Athletique bir bünye, muhitine uyamayan bu intacı şahsiyeti çerçeveleyordu.

Silsilei hayatın takibinde, küçükken pek yaramaz olan çocuğun; on iki yaşında annesinden mahrum kaldığı, buluga doğru, tabiatının ağır ve dürüst olmaya başladığı, temiz, muşukaf, derslerine fazlaca mukayyet olduğu görülüyor.

Bu arazi medlulleri ile tasnif edelim: İstihza, gurur, alinganlığın narsisik bir teşebbütü tiftiden doğduğunu ve paranoird hal ile sıkıca muttehid olduğunu gastermişdim. Hodpesedinin dürüstü, muşukoflik ve inat ile el ele gittigini söylemek sırası artık geldi. Psychanalys edebiyatı bize bu arazların [caraetere erotique- anal] yani (şehvani-şerci) seciye merbutiyetini gösteriyor. [1] Zaten, kin ve istihza [erotizm analin] olduğu kadar Narsisism de bir tabıdır. [2] [3]

Sert, titiz ve pek sevilmeyen bir kocanın zevcesi, bütün şefkatini küçük Fikrete hasir ediyor. Çocuk 5. yaşına kadar böyle bir muhitte yetişiyor, 12 yaşında val desinden mahrum oluyor. Evvelce valdeyi inhisar altına alan peder artık korkunç bir şahsiyet halinde beliriyor ve valideye inhisar eden Libido aksülamel te'sirile (refoulement) küntleşiyor. Fikretin bilahara arz ettiği yumuşak kalplilik, hayvanata acımak, harp ve silah düşmanlığı gibi haller nazari dikkate alınırsa, küçüklük devresinde bilakis gaddar ve (Sadique) temayüllerin pek faal olarak rol oynamış oldukları meydana çıkar. (afacanlık). Çocukluk hayat tenasüliyesi validenin ateşin muhabbeti altında, fakat pederden korkarak parlıyor. Vakia validenin ölümüyle yerine kaim olan yenge de pek seviliyor.. Lâ-

[1] Erotisme-Anal-Traite de Psychanalys Jones 362

[2] Planc-et-erotisme anal 707

[3] Châraakter

Tebcil ve tebrik neşidesi [*]

Dâhi şiir üstadım Abdülhak Hâmit Beyefendiye

Ey Türkün kadri yüksek, - Dâhi şiir üstadı - ;
Asırlara fer verir şi'rinin parlak yâdı.

Ey edebî âlemin - şanlı iftihar tacı - ,
Ey bedîî muhitin - pek canlı bir minhacı - !

Sen, gûya bir halıksın san'atının arşında..
İ'cazının hayranı, cihanlar var karşında !

Yıldızlar, aylar senin şevkına - pervane - dir ;
Sana mahdûf bakanlar bir - sürü divane - dir!

Şöhretini çalmağa kalkışanlar küçülür,
- Paye - n ; - yüce kubbeyle - bir arada ölçülür!

- Ezeliyet - bir elin, - ebediyet - bir elin..
Şarkı, garbı kaplamış - nurdan masnu heykelin-!

Şiir - lerin hep tezat, - duygu - ların hep nükte..
Dalgalanıp yükselir fezalara birlikte !

[*] Üstadın sekseninci yıl dönümü münasebetile..

kin tenasul kudretinin tali lahikaları
(tendances partielles) (sublime) itila
ederek, evvelce tecessüsü tenasüli olan
şey şimdi, taharri, ilim ve öğrenmek
aşkına inkılâb ediyor. [Bunun bilahara
aksülamel ve narcissik tesebbütten do-
gan homosexu-alitenin yardımıyla öğret-
mek ve muallimliğe tahavvül ettiğini
biliyoruz]. Bulugun başlangıcında 12 ya-
şında çocuk mahlesini intihap ediyor.
Vakia bu ta şairlik devresine kadar gay-
ri meşurda gizli kalacak! lakın o sıralarda
peder yerine kaim olan hocanın oğlu
— Abdurrahman şerefine kendi ifadesile
sabit — zihinde tebellür ediyor ve Fikret
isminde [1] temerküz ediliyor. Bu sıralarda
valide ölmüştür yerine gelen şiddetle se-
vilmektedir, lâkin hakiki aşk, pek du-
mura uğramış bir haldedir. Fikret genç-
liğin ve bulugun hasta eden dalgaların-
dan, sıyrılmaya muvaffak oluyor, valide
yerindelğine muhabbet, peder yerinde-
liklerine karşı hürmet (muallimler!) hu-
sule geliyor.

111 İsim değiştirmek pek mühimdir, vahim bir
aksülamel neticesidir.

Çalkaniyor âlemler - ulvî muhayyelen - de,
İbdaâtın güneşler neşrediyor - leylen - de!..

Solmıyan bir baharın revnakile yaşarsın,
Tufanları lâleden ilhamlarla taşarsın!

- Putları indirenler - şaşaandan utansın,
Sen, put değil, pek âli bir - mabedi vatansın - !

Asırlar huşularla mihrabına yüz sürer,
İşıldayan hüsnünle vecde gelir mükerreri!

Yıl dönümün zatını takdise bir vésile,
Coşmuş sevincim bu gün deryalar mevcetile!..

Filorinalı
Nazım

Ankara : 5 Şubat 930

İblise nasihatim

Seni de atlatır şimdi insanlar,
Kendine güvenme ey koca lain!
Gafil olma; geçti eski zamanlar,
Aldanırsın bizden olursan emin.

Seytanetle geldi halka intibah,
Doğruluk sayılır büyük bir günah,
Giydireyim derken giyersin külâh,
Gözlerini uört aç, işler pek çetin.

Çocuklar da bilir: Kalmıştır ehven,
Şeytan şerri bugün insan şerrinden,
İsti'aze artık senin vazifen;
Şaşkın sandıkların hep hin oğlu hin.

Zamanın müstekreh müraileri
Mel'anette senden kalmazlar geri,
Meserretle dersin onlara yeri
Arkadaşlar! Size yüzbin aferin.

İstemezsen eğer belânı bulmak
Hale bak da bizden uzak dur, uzak,
Her adım başında vardır bir tuzak,
Düşmezsen onların birine sevin..

Dikkat etde verme yakarı ele,
Bihude koparma sonra velveie,
Bir insan görünce ceküp besmele
Gizlenmek olmalı en mühim işin.

Müsavi adetme bu günle dünü.
Dinleyen kaldımı bak öğüdünü,
Durma, icra ettir tekaüdünü,
Adem oğlu şimdi hem şeytan, hem cin.

Tokadi zade
Şekip